

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

**Национално тело за акредитацију и
проверу квалитета у високом образовању
Комисија за акредитацију и проверу
квалитета**

Број: 612-00-00136/4/2020-03

Датум: 28. 04. 2021. године

Булевар Михајла Пупина 2

Београд

На основу члана 21. став 1. тачка 1. и члана 23. Закона о високом образовању („Службени гласник РС” број 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019 и 6/2020 - др. закони), Комисија за акредитацију и проверу квалитета, на седници одржаној 22. 04. 2021. године, донела је

О Д Л У К У

**о акредитацији студијског програма
Докторске академске студије (ДАС) – Економија**

Утврђује се да **Универзитет у Крагујевцу – Економски факултет у Крагујевцу**, са седиштем у Крагујевцу, у улици Лицеја Кнежевине Србије 3, ПИБ: 101578837, Матични број: 07151322, испуњава прописане стандарде за акредитацију студијског програма **Докторске академске студије (ДАС) – Економија**, и то у оквиру образовно-научног поља Друштвено-хуманистичке науке и научне области Економске науке, за упис **15 (петнаест) студената** у седишту Установе.

На основу ове одлуке, Национално тело за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању ће донети уверење о акредитацији студијског програма из става 1. ове одлуке.

Образложење

Високошколска установа **Универзитет у Крагујевцу – Економски факултет у Крагујевцу** (у даљем тексту: ВШУ), са седиштем у Крагујевцу, у улици Лицеја Кнежевине Србије 3, је дана 10. 06. 2020. године поднела Захтев за акредитацију студијског програма **Докторске академске студије (ДАС) – Економија** под бројем 612-00-00136/2020-03.

У складу са чланом 21. став 2. тачка 1. Закона о високом образовању („Службени гласник РС” број 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019 и 6/2020 - др. закони),

Комисија за акредитацију и проверу квалитета образовала је Поткомисију за образовно-научно поље Друштвено-хуманистичке науке (у даљем тексту: Поткомисија) ради утврђивања чињеница од значаја за доношење одлука о захтевима за акредитацију.

Комисија је усвојила Предлог за именовање рецензентске комисије на седници одржаној 12. 11. 2020. године, а директор Националног тела за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању именовао је рецензентску комисију дана 17. 11. 2020. године.

Рецензентска комисија (у даљем тексту: РК) утврдила је чињенице од значаја за доношење одлуке о акредитацији студијског програма увидом у поднету документацију и непосредним увидом у рад ВШУ. РК је дана 09. 02. 2021. године посетила ВШУ и након посете сачинила коначни извештај на српском и сажетак на енглеском језику, који укључује и евентуалне оправдане примедбе ВШУ, као и оцену квалитета анализираних студијског програма, и поднела га Поткомисији на разматрање. На основу извештаја РК, Поткомисија је поднела **Извештај о оцени испуњености стандарда за акредитацију студијског програма** (у даљем тексту: **Извештај**) у коме је утврдила да су испуњени стандарди прописани Правилником о стандардима и поступку за акредитацију студијских програма и предложила Комисији да донесе одлуку о акредитацији студијског програма из диспозитива.

Комисија за акредитацију и проверу квалитета (у даљем тексту: Комисија), на седници одржаној 22. 04. 2021. године, на основу Извештаја Поткомисије и Извештаја РК, донела је **Одлуку о акредитацији студијског програма Докторске академске студије (ДАС) – Економија** (у даљем тексту: СП), који се реализује на ВШУ у оквиру образовно-научног поља Друштвено-хуманистичке науке.

Констатује се да је ВШУ доставила документацију у складу са захтевима Правилника о стандардима и поступку за акредитацију високошколских установа и студијских програма („Службени гласник РС”, бр. 106/06, 112/08, 70/11, 101/12 - I – 25, 101/12 - I - 26 и 13/14) и Правилника о изменама и допунама Правилника о стандардима и поступку за акредитацију високошколских установа и студијских програма („Службени гласник РС”, бр. 86 од 21. 10. 2016.) дана 10. 06. 2020. године.

На основу Извештаја РК, Извештаја Поткомисије и увида у поднету документацију за акредитацију СП, утврђена је испуњеност прописаних Стандарда за акредитацију студијског програма, сваког појединачно, што је документовано релевантним чињеницама.

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија

Установа је доставила Прилог П.1. (Програм научно-истраживачког рада за период 1.1.2020-31.12.2024) у коме се истиче подстицање наставника на објављивање радова са листа Tomson Reuters и Scopus, учешће запослених у научно-истраживачким пројектима и примену резултата истраживања у привреди у оквиру Центра за економска истраживања.

Достављен је Прилог П.2., Решење о акредитацији научно-истраживачке организације, коју је одобрило Министарство просвете, науке и технолошког развоја, 21.1.2020. године.

Установа има 72 наставника са пуним или непуним радним временом (56 наставник са пуним радним временом и један наставник са непуним радним временом) и 15 наставника ангажованих у допунском раду (Табела П1). На докторским студијама

ангажовано је 46 наставника са пуним радним временом и 1 наставник у допунском раду. Од наведеног броја наставника, 45 наставника са пуним радним временом задовољавају критеријуме да буду ментори у изради докторске дисертације. У Установи су од оснивања одбрањене 103 докторске дисертације, 146 магистарских теза и 735 мастер радова. Укупан број студената који су завршили основне студије је 10.177. Установа има 541 објављен рад у последњих 10 година са листе ресорног Министарства.

У Табели П2 приказан је укупан број пројеката који се реализује на Универзитету: 49 домаћих фундаменталних, 9 домаћих иновационих, 57 домаћих развојних, 8 домаћих стратешких, 19 међународних и 83 других пројеката.

У Табели П3 Установа је навела да тренутно учествује у 14 научно-истраживачка пројекта, док је у Табели П4 и у Опису посебног стандарда наведено да 57 наставника учествује у реализацији научно-истраживачких пројеката, а 21 наставник је укључен у научно-истраживачке пројекте Министарства.

На основу Табеле П6 може се утврдити да Установа има сарадњу са 11 иностраних високошколских установа у оквиру научне и образовне сарадње, као и сарадњу са једном домаћом установом, Институтом економских наука у Београду.

У Табели П7 је наведено да су 22 наставника до сада били ментори у изради докторских дисертација, од чега петнаест наставника има 1 менторство, четири наставника 2 менторства, два наставника 3 менторства и један наставник 4 менторства.

У Табели П5 коју је Установа кориговала након примедби рецензентске комисије, дат је преглед објављених радова у претходној школској години према категоријама. Конкретно је наведено да су објављана: 4 рада М14, 3 рада М21, 1 рад М22, 5 радова М23, 109 радова М24, 2 рада М31, 22 рада М33, 5 радова М34, 1 рад М36, 3 рада М42, 1 рад М44, 66 радова М45, 1 рад М48, 1 рад М49, 25 радова М51, 30 радова М52, 1 рад М53, 1 рад М54, 1 рад М56, 17 радова М63, 1 рад М66 и један рад М71.

Установа има усвојен програм научно-истраживачког рада и акредитацију за научно-истраживачки рад.

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 1: Структура студијског програма

Студијски програм ДАС Економија Економског факултета Универзитета у Крагујевцу садржи све елементе утврђене законом (чл. 38 Закона о високом образовању Сл. гласник РС бр. 88/2017; 27/2018; 73/2018; 67/2019 и 6/2020) и одговарајућим општим актима: 1. Назив и циљеве студијског програма, 2. Врсту студија и исход процеса учења, 3. Научни назив, 4. Услове за упис на студијски програм, 5. Листу обавезних и изборних предмета, са оквирним садржајем, 6. Начин извођења студија – бодовну вредност сваког предмета исказану у складу са европским системом преноса бодова, 7. Вредност докторске дисертације исказану у ЕСПБ бодовима, 8. Предуслове за упис, 9. предуслове за упис појединих предмета или групе предмета и начин избора предмета из других студијских програма на истом или другом универзитету, 10. Услове за прелазак са других студијских програма у оквиру истих или сродних области студија, 11. Друга питања релевантна за извођење студијског програма.

Програм обухвата одговарајуће унапређене теоријско-методолошке и апликативне садржаје из области економске науке. Садржај студијског програма докторских академских студија Економија (спецификација обавезних и изборних предмета на студијском програму), правила студирања, права и обавезе студената и друга питања од

значаја за његово извођење доступна су јавности и у електронском облику на сајту Факултета.

Студијски програм ДАС Економија има три модула: (а) Макроекономија, (б) Рачуноводство и пословне финансије и (ц) Управљање пословањем. На сваком модулу, поред обавезног заједничког предмета Методологија научно истраживачког рада, постоје и по 2 обавезна предмета, по правилу, специфична за конкретни модул. Такође, на свим модулима постоје и по три изборна блока. Сваки изборни блок има минимум два пута више предмета од броја предмета који се бира.

Сви предмети на сваком модулу независно да ли припадају групи обавезних или групи изборних предмета вредновани су са 10 ЕСПБ.

Сваки предмет на СП ДАС Економија подразумева 3 часа предавања и 4 часа студијског истраживачког рада недељно, тј. укупно 45 часова предавања и 60 часова студијског истраживачког рада у семестру у којем се предмет изводи. Методе извођења наставе зависе од типа наставе – активна настава, самостални рад студента итд. Активна настава се остварује кроз предавања и студијски истраживачки рад. Ова настава се реализује кроз стални контакт студената са наставницима. Предавања и консултације се одржавају сваке недеље у семестру према унапред одређеном распореду. Студијски истраживачки рад обухвата облике наставе који су у функцији непосредног оспособљавања студената за креативно истраживање и писање научних радова. Ови часови активне наставе оспособљавају студента да приступи изради докторске дисертације. Менторски рад као облик активне наставе у којем је наставник – ментор у непосредном контакту са студентом, у вези је са израдом докторске дисертације и публиковањем остварених истраживачких резултата.

Укупан број кредита за израду докторске дисертације представља 50% ЕСПБ (90:180=50%). Уколико се у фактор изборности укључи и број кредита за изборне предмете број изборних кредита је већи од 50%.

Свој истраживачки интерес студент профилише избором предмета које ће изучавати и полагати, а који доприносе продубљеним сазнањима и разумевању области докторске дисертације. Тема докторске дисертације треба да припада научном подручју у оквиру кога је оформљено изборно подручје за које се кандидат определио избором модула и изборних предмета. Процедура пријављивања тезе, одређивање комисије дефинисани су Правилником о докторским студијама и Правилником о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације Универзитета.

Студијски програм докторских академских студија Економија траје три године и има укупно 180 ЕСПБ бодова. Припада пољу: Друштвено-хуманистичке науке, област: Економске науке. Назив дипломе је Доктор наука - економске науке и исти је у складу са Листом стручних, академских и научних назива коју је утврдио Национални савет за високо образовање (Правилник о листи стручних, академских и научних назива (Сл. Гласник РС бр. 53/2017, 114/2017; 52/2018; 21/2019). ВУ има развијен Додатак дипломи (Прилог 4.1) као посебан документ, који садржи све Законом прописане елементе и као такав пружа детаљнији увид у ниво, природу, садржај студија, систем и правила студирања које је студент означен на оригиналној дипломи похађао и успешно завршио (члан 125 Закона о високом образовању – Службени гласник РС бр. 88/2017, 27/2018, 73/2018; 67/2019; 6/2020) и (Прилог 4.1).

Докуменат о самовредновању, у делу Стандард 4 и Стандард 15, је свеобухватно и објективно анализиран и да се изведеном закључку о предложеним мерама и активностима за унапређење квалитета нема што да дода.

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 2: *Сврха студијског програма*

Сврха студијског програма ДАС Економија Економског факултета у Крагујевцу је да омогући напредним студентима да, након завршетка МАС на економским и сродним факултетима, усаврше претходно стечена знања, овладају методама и поступцима научноистраживачког рада и развију критичко мишљење о бројним проблемима и начинима њиховог решења.

Сврха овог студијског програма је у складу са основним задацима и циљевима Факултета, мисијом Универзитета у Крагујевцу и високо постављеним стандардима образовања доктора наука у области економије.

Поред опште сврхе, сваки модул студијског програма има своју специфичну сврху. Специфична сврха модула Макроекономија је да оспособи студенте за разумевање и евалуацију глобалних, регионалних и националних економских тенденција у савременом свету и на бази теоријско-методолошког инструментаријума, креирају моделе предвиђања будућих економских кретања, као и утврђују узрочно-последичне зависности макроекономских категорија. Специфична сврха модула Управљање пословањем је да упозна студенте са савремених методама и техникама пословног управљања у циљу унапређења пословања у турбулентном пословном окружењу и да их, кроз теоријско-методолошко образовање, оспособи за научна истраживања у области менаџмента, маркетинга и пословне администрације. Специфична сврха модула Рачуноводство и пословне финансије је да студентима пружи знања неопходна за разумевање финансијско-рачуноводствених аспеката пословања, за финансијско управљање и контролу, као и за научна истраживања у наведеним областима.

Опште и специфичне сврхе СП обезбеђују значајан допринос развоју економске науке на националном плану, као и стицање друштвено оправданих и корисних компетенција.

На сајту факултета су доступне информације о сврси овог студијског програма и компетенцијама дипломираних студената.

У закључку се констатује да структура студијског програма садржи елементе предвиђене законом и (узета у целини) пружа могућност стицања компетенција у оквиру структуре садржаја који нуди. Побројане компетенције у целини су друштвено оправдане и корисне. Сврха студијског програма је комплетно усаглашена са основним задацима и циљевима Установе.

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 3: *Циљеви студијског програма*

Студијски програм ДАС Економија прати опште циљеве усклађене са актуелним правцима развоја економске науке у свету, као и основне циљеве и задатке наведене у Програму научноистраживачког рада Факултета.

Изведени из опредељене сврхе студијског програма докторских академских студија Факултета, специфични циљеви модула су:

- Модул Макроекономија – да оспособи студенте за разумевање међусобних односа макроекономских категорија, економског раста и развоја и фактора који на њих утичу;
- Модул Пословно управљање – да студенти овладају техникама и методама савременог пословног управљања, као и да буду способни да на научни начин тестирају утицај наведених метода на успех у пословању;
- Модул Рачуноводство и пословне финансије – да оспособи студенте за ефикасно финансијско управљање предузећа, као и за научну валидацију утицаја метода и техника финансијског управљања и контроле на пословне перформансе предузећа.

Сви циљеви су адекватно презентовани на сајту институције и у публикацијама, које је издао овај факултет

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Студенти који су завршили ДАС на Економском факултете у Крагујевцу су компетентни да решавају проблеме који се јављају у пракси пословања предузећа и на нивоу националне економије, што укључује и способност критичког мишљења. Прецизно су дефинисане не само опште, већ и предметно специфичне компетенције. Исте су у складу са структуром и садржајем студијског програма, као и предвиђеним исходима.

Модулно-специфичне компетенције које студент стиче савладавањем студијског програма ДАС Економија су:

- Модул Макроекономија – компетенције у областима: макроекономије, макроеконометрије, економског раста и развоја, регионалне економије, секторске економије, међународне економије, економске политике, конкурентности, финансијских тржишта;
- Модул Управљање пословањем – компетенције у областима: менаџмента, маркетинга, лидерства, стратешког управљања, управљања иновацијама;
- Модул Рачуноводство и пословне финансије – компетенције из области: пословних финансија, финансијског управљања и контроле, финансијске анализе, финансијског извештавања, ревизије, пореског планирања, међународног рачуноводства.

Компетенције се верификују и научним радовима, које кандидат мора да публикује пре одбране докторске дисертације.

Исходи су дефинисани у складу са описима националног оквира квалификација (8. НОКС ниво) и доступни су јавности, као и услови и поступци неопходни за завршавање овог студијског програма сходно циљевима, садржају и обиму студијског програма.

Приложен Додатак дипломи јасно указују на компетентност дипломираних студената.

Стандард 5: Курикулум

Курикулум студијског програма ДАС Економија (Табела 5.2.) садржи 3 модула: Макроекономија, Управљање пословањем и Рачуноводство и пословне финансије у укупном трајању од 3 године (6 семестара) и 180 ЕСПБ. Часови активне наставе на прве две године чине предавања и СИР, док је на трећој години само СИР. Укупан број часова

наставе на првој години (предавања + СИР) је 630, на другој години 615 (предавања + СИР), а на трећој години 600 (само СИР). Предавања представљају 43% укупног броја часова наставе на докторским студијама. Свака година има 60 ЕСПБ.

Након што студент положи свих 9 предмета и одбрани 2 семинарска рада, пријављује докторску дисертацију у консултацији са члановима менторске комисије. Поступак пријаве, израде и одбране докторске дисертације регулисан је Статутом Факултета, Статутом Универзитета и Правилником о пријави, изради и одбрани докторске дисертације Универзитета у Крагујевцу. Према Табели 5, да би пријавио докторску дисертацију, студент мора да има прихваћен или објављен најмање један научни рад из области из које пријављује докторску дисертацију у часопису са листе министарства надлежног за науку.

Докторска дисертација је приказана кроз 3 позиције у Табели 5.2.:

1. Пријава доктората (у четвртом семестру): 150 часова СИР и 15 ЕСПБ
2. Докторска дисертација-истраживање (у петом семестру): 300 часова СИР и 30 ЕСПБ
3. Докторска дисертација-писање и одбрана (у шестом семестру): 300 часова СИР и 30 ЕСПБ

Поред овога, у четвртом семестру постоји обавезан предмет Научно-истраживачки рад (150 часова СИР и 15 ЕСПБ) који је у директној вези са истраживањем за докторску дисертацију. Само ове 4 позиције представљају 90 ЕСПБ, што је 50% укупног броја ЕСПБ на студијском програму. Поред тога и други предмети (посебно изборни предмети који су у вези за обласћу истраживања) су везани за израду докторске дисертације, тако да се више од 50% ЕСПБ односи на предмете који су у непосредној функцији израде тезе.

Према Табели 5.2. студијски програм ДАС Економија има 3 модула. На свим модулима 1 предмет (Методологија научног истраживања) је обавезан. Поред овог заједничког предмета на сваком модулу су обавезна још по два предмета. На модулу Макроекономија обавезни предмети су и: Савремена макроекономија и Банкарски менаџмент. Оваква позиција предмета Банкарски менаџмент није одговарајућа, с обзиром на назив модула студијског програма. На овом модулу постоји једна изборна корпа у првом семестру из које се бира 1 од 4 предмета. У другом семестру се у изборној корпи бира 2 од 4 предмета. У трећем семестру се у изборној корпи бира 3 од 8 предмета. Садржај, циљ и исход предмета у овим изборним корпама су у директној вези са називом модула студијског програма и у функцији су израде докторске дисертације. Према Опису Стандарда 5, изборни предмети представљају 66% укупног броја ЕСПБ.

Кад је реч о модулу Макроекономија овог студијског програма, може се констатовати да је уобичајена пракса на страним универзитетима да се организују докторске студије из економије, а не само из макроекономије. Чак иако се модул студијског програма односи само на макроекономију, приметан је недостатак неког микроекономског предмета који би на вишем нивоу анализе разматрао микроекономске аспекте макроекономије. Наиме, макроекономски модели који се разматрају у оквиру појединих предмета на овом модулу су микроекономски засновани, а то се посебно односи на Савремену макроекономију, Теорију и анализу привредног развоја и Теорију пословних циклуса. У уџбеницима који су предвиђени за наставу на ова два предмета је очигледно да је за разумевање ових модела потребно знање из микроекономије. Такође, потребно је да постоји Економетрија као посебан предмет, јер су емпиријска истраживања у макроекономији од изузетног значаја. На основу силабуса предмета, може се утврдити да предмет Макроекономско моделирање делимично покрива неке аспекте економетрије.

Кад је у питању ниво аналитичког приступ који је неопходан за докторске студије, предмети Савремена макроекономија, Макроекономско моделирање, па и предмет Теорија пословних циклуса и економског раста превазилазе остале предмете на модулу овог студијског програма. Такође је препорука за остале предмете да се подигне аналитички ниво, што подразумева и одговарајуће прилагођавање литературе.

Други модул студијског програма је Рачуноводство и пословне финансије. Овај модул, поред заједничког предмета за сва 3 модула (Методологија научног истраживања), има још два обавезна предмета: Међународно финансијско извештавање и Стратегијски финансијски менаџмент. Изборне корпе су расподељене по семестрима на исти начин као и код претходног модула. У првом семестру се бира 1 од 2 понуђена предмета. У другом семестру се бира 2 од 4 понуђена предмета и у трећем семестру се бира 3 од 6 предмета. Садржај, циљ и исход предмета у овим изборним корпама су у директној вези са називом модула студијског програма и у функцији су израде докторске дисертације. Према опису Стандарда 5, изборни предмети представљају 66% укупног броја ЕСПБ.

Трећи модул студијског програма је Управљање пословањем. И овај модул, поред обавезног заједничког предмета за сва три модула (Методологија научног истраживања), има и још два обавезна предмета: Теорија корпоративног управљања и Стратегијско управљање организацијом. Изборне корпе су расподељене по семестрима на исти начин као и код претходног модула. У првом семестру се бира 1 од 3 понуђених предмета. У другом семестру се бира 2 од 4 понуђена предмета и у трећем семестру се бира 3 од 8 предмета. Садржај, циљ и исход предмета у овим изборним корпама су у директној вези са називом модула студијског програма и у функцији су израде докторске дисертације. Изборни предмети представљају 66% укупног броја ЕСПБ.

На основу свега наведеног, може се констатовати да је курикулум структуриран на потребан начин кад је у питању број часова на свакој години студија, потребан број ЕСПБ који су у директној вези са израдом тезе и потребан удео изборних предмета. Предмети се, такође, налазе у вези са сваким модулом и модули су јасно диференцирани. Организација студијског програма кроз модуле омогућава јасно профилисање доктораната из 3 различите области. Ипак, није уобичајена пракса да постоје докторске студије само из области макроекономије. Уобичајени програм обухвата економију (economics) у целини. Друго, емпиријска истраживања су од изузетног значаја за способност доктораната да спроведу истраживања из области макроекономије. Стога би требало размотрити да се у оквиру постојећих предмета повећа садржај који се тиче економетрије или увести посебан изборни предмет Економетрија. Треће, требало би размотрити да се у оквиру неког предмета проучавају микроекономске теме (нпр. уместо предмета Анализа конкурентности). Четврто, на појединим предметима је потребан виши аналитички ниво, што подразумева прилагођавање литературе.

Комисија је имала препоруку да Установа размотри да се у оквиру неког предмета проучавају микроекономске теме. Установа је предложила увођење новог изборног предмета Напредна микроекономија, али је за то потребна измена курикулума која подразумева процедуру у оквиру Установе и Универзитета у Крагујевцу, што није могуће извести у кратком року. Установа је такође, на предлог РК, изразила спремност да замени позицију предмета на модулу Макроекономија, тако да Банкарски менаџмент постане изборни, а Теорија и анализа привредног развоја обавезни. И ова измена курикулума подразумева процедуру коју није могуће извести у кратком року. Установа је такође

предложила да се у оквиру предмета Методологија научног истраживања укључе одређени садржаји из економетрије

Комисија је имала препоруку да би требало у оквиру предмета Теорија и анализа привредног развоја већу пажњу посветити моделима привредног раста. Установа је доставила измењени силабус предмета у коме су укључени модели раста.

Докторанти су оспособљени за самостални научно-истраживачки рад након завршетка овог студијског програма, али би тај ниво оспособљености из области Макроекономије био знатно увећан ако би биле уважене претходно наведене препоруке.

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 6: Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма

Увидом у достављену документацију уочава се да предложени студијски програм докторских студија Економија на Економском факултету у Крагујевцу прати савремене токове науке, те је упоредив са студијским програмима докторских студија са европског образовног простора. Студијски програм докторских академских студија Економија је савремен и свеобухватан, и као такав доприноси изучавању и стицању нових сазнања из области економске науке.

Студијски програм докторских академских студија Економија усаглашен је са другим студијским програмима докторских академских студија у Србији и упоредив са сличним програмима релевантних високошколских установа. Програм је усаглашен са предметно специфичним стандардима акредитације и са европским стандардима (услови преласка на наредну годину, начин студирања и стицање диплома).

У претходном контексту студијски програм Економија је упоредив и усклађен са неколико европских студијских програма докторских студија (прилози од 6.1 до 6.4):

- Универзитет за економију у Кракову, Пољска *Cracow University of Economics, Poland*: <https://bpz.uek.krakow.pl/doktoranckie.html>;
- Универзитет у Марибору, Словенија, *University of Maribor, Faculty of Economics and Business*:
http://www.epf.unimb.si/stud_prog/bd/Predmetniki/Predmetnik%20BDOK%202013.pdf;
- *Универзитет у Загребу, Хрватска University of Zagreb, Faculty of Economics and Business*:
<https://www.efzg.unizg.hr/studiji-29719/poslijediplomski-sveucilisni-doktorski-studij-ekonomija-i-poslovna-ekonomija/kolegiji-i-obveze-na-studiju/22393>.

Поред наведеног, студијски програм се развија у оквиру међународног пројекта: «Tempus JEP CD 41146_2006 - Rationalization of the postgraduate studies in Business Management and Economics in Serbia» (<http://tempus41146.ekfak.kg.ac.rs/>). У Прилогу 6.4. презентовани су курикулуми акредитованих иностраних студијских програма: Универзитета за економију у Кракову, Универзитета у Марибору и Универзитета у Загребу.

Увидом у прилоге од 6.1 до 6.4 може се закључити да су исти сачињени на стандардан и адекватан начин, што омогућава оцену усаглашености предложеног студијског програма са одговарајућим иностраним студијским програмима.

Наведени инострани студијски програми доступни су на Интернету, што омогућава компаративну анализу формалне и суштинске усаглашености са предложеним студијским програмом докторских студија на Економском факултету у Крагујевцу.

Компарацијом програма уочено је да:

- Сви инострани студијски програми припадају европском образовном простору.
- Предложени инострани студијски програми трају 6 семестара, односно 3 године, чиме се постиже основна формална упоредивост са студијским програмом докторских студија на Економском факултету у Крагујевцу.
- Компаративна анализа курикулума показује неопходан степен усклађености. Већа подударност приметна је у исходима (у односу на назив предмета). Традиционално је, да су инострани студијски програми у већој мери проблемски оријентисани.

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 7: Упис студената

Установа је доставила документацију прописану стандардом.

На основу Табеле 7.1 закључује се да је бруто површина по студенту $3m^2$, што задовољава услов под претпоставком да се настава изводи у две смене.

Према Конкурсу за упис студената на ДАС (Прилог 7.1) могу се уписати кандидати који су остварили на претходним нивоима образовања (ОАС и МАС) најмање 300 ЕСПБ и са укупном просечном оценом најмање осам. Уколико кандидат нема просечну оцену најмање осам на претходним нивоима студија потребно је да има објављена 2 рада из области економских наука од којих један мора бити из категорије најмање М51, или категорије М21, М21а, М22, М23 или М24.

Кандидати који испуњавају услове полажу пријемни испит који се састоји из квалификационог испита (најмање 2 наставна предмета) у писаној форми и интервјуа којим се проверава мотивисаност и способност кандидата за бављење научно-истраживачким радом. Максимални број бодова који се може остварити на тесту из једног предмета је 20. Кандидат је положио квалификациони испит уколико је из сваког предмета (два предмета) које је изабрао остварио најмање 11 поена.

Редослед кандидата за упис утврђује се на основу укупног броја бодова остварених по основу просечне оцене (максимално 50 бодова), дужине студирања (максимално 20 бодова), резултата оствареног на пријемном испиту (максимално 40 бодова) и интервјуа (максимално 20 бодова). Током посете ВУ установљено је да се приликом интервјуа са потенцијалним кандидатима за упис на студијски програм проверава познавање страног језика.

Број студената који се акредитује за овај студентски програм је 15 на првој години (укупно $15 \times 3 = 45$) и у складу је са бројем ментора који мора бити ангажован на студијском програму.

У закључку се констатује да је број уписаних студената на СП ДАС усклађен са расположивим могућностима Установе. Услови и сам поступак уписа јасно су наведени у конкурсу за упис.

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 8: *Оцењивање и напредовање студената*

На основу достављене документације прописане стандардом може се закључити да студенти стичу одређени број ЕСПБ полагањем испита према оптерећењу студената и јединственој методологији.

На основу Прилога 8.2 закључује се да су наведени услови који дефинишу процедуре везане за реализацију докторске дисертације, одбрану докторске дисертације и оцену научне вредности докторске дисертације.

На основу података датих у Табели 8.1 уочава се да листа приказује публикације које су објављене или прихваћене за објављивање за сваког кандидата, односно да се остварени научни доприноси оцењују на основу научних публикација.

У правилнику о методологији доделе ЕСПБ предметима студијског програма јасно је наведена јединствена методологија којом се утврђује радно оптерећење студената приликом савладавања испита.

Напредовање студената представља саставни део Извештаја о самовредновању студијског програма.

Докторска дисертација представља завршни део студијског програма докторских академских студија и резултат је самосталне обраде научно, теоријски, методолошки и практично релевантне теме из области економије. Кандидат може урађену докторску дисертацију да поднесе на оцену након што је положио испите и испунио услов да има најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у међународном или домаћем часопису са листе Министарства надлежног за науку.

Начин и поступак припреме и одбране дисертације уређен је Статутом Факултета, Статутом Универзитета, Правилником о докторским студијама Економског факултета у Крагујевцу и Правилником Универзитета о пријави, изради и одбрани докторске дисертације односно докторског уметничког пројекта (Прилог 8.1; 8.2 и 8.3.).

Ментор може (уз посебно образложење) да буде члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације (чл. 14. Правилника Универзитета о пријави, изради и одбрани докторске дисертације односно докторског уметничког пројекта).

Чињенице да су неопходне релевантне информације о упису и условима студирања доступне и стално истакнуте на web презентацији Факултета, да су Правилником о полагању испита и оцењивању на испиту прописане и процедуре за улагање приговора на оцењивање на испитима, уређеност и вредновање испуњених предиспитних обавеза које улазе у коначну оцену на испиту, обавеза наставника да унапред упознају студенте на који начин и по којим основима могу остварити поене испуњавајући предиспитне обавезе, показују квалитет и ефикасност контроле квалитета студија. Поред наведених чињеница, као и одредбе у Правилнику о оцени и одбрани докторске дисертације да студенти на другој години пријављују докторску дисертацију, студенти не успевају да заврше ДАС за три године. Подаци из Табеле 8.2 показују да је 2018/19. године докторске студије уписало 7 студената, а само један студент је завршио докторске студије у року (стопа успешности 14%).

Прилози и табеле наведени у стандарду су доступни и линком повезани ка документацији.

Захтеви стандард су задовољени.

Стандард 9: Наставно особље

Економски факултет у Крагујевцу именовано је руководиоца студијског програма докторских академских студија Економија који има задатак да руководи Комисијом за докторске студије, што омогућава увид у пријем студената, реализацију наставе, поштовање законских норми и процедуре реализације студија, од пријема до одбране рада докторанта.

Поступак и критеријуми избора наставника у радни однос са пуним радним временом на Економском факултету дефинисани су Правилником о начину и поступку заснивања радног односа и стицању звања наставника Универзитета у Крагујевцу, јег коначну одлуку о избору у наставничко звање доноси Универзитет, али на предлог Економског факултета.

Факултет има довољан број наставника у сталном радном односу са пуним радним временом, који могу да изводе наставу на докторским студијама. Из приложене документације за акредитацију студијског програма докторских академских студија Економија, Економски факултет не предвиђа ангажовање наставника из других научних институција ради учешћа у реализацији програма докторских студија. Иако, треба нагласити да се евентуални накнадни избор наставника из других научних институција може спровести применом актуелног правилника, тако да је испуњен захтев из стандарда за акредитацију да високошколска установа има „дефинисане критеријуме за избор наставника који раде са пуним радним временом у високошколској установи и развијен систем избора наставника из других научних институција који учествују у реализацији докторских студија, који је у складу са законом“.

Из документације је видљиво да се на извођењу наставе на докторским студијама планира ангажовање 46 наставника у радном односу са пуним радним временом и један наставник са друге установе (допунски рад), ангажован по уговору. Од укупног броја наставника и укупног броја ментора преко 95% има радни однос са пуним радним временом на Економском факултету. Из документације се види и да је 50% наставника ангажовано на изради научноистраживачких пројеката.

Детаљан увид у табелу Прилога 5 (Збирни преглед научно-истраживачких резултата за претходну годину), која је саставни део Табеле 9.6 - Компетентност наставника, достављених у склопу документације за акредитацију, упућује на закључак да наставно особље ангажовано на реализацији студијског програма поседује опште услове и неопходне компетенције за извођење наставе на докторским студијама у својим научним областима.

Након посете РК ВУ спискови научних радова наставног особља у табели Прилога 5 су коректно класификовани, тј. исправљена је нетачна категоризација код одређеног броја научних радова, и стечени услови за реално вредновања референци које су релевантне за докторске студије. Извршена је провера тачности статуса презентованих радова у табелама П.5 и 9.6, чиме су елиминисали евентуални пропусти. Након корекција и провере поново је одређен укупан број и статус радова према категоријама.

У документацији за акредитацију достављена је Одлука о потенцијалним менторима докторских студија Економија на основу које су именовани потенцијални ментори. Именовани, према табели 9.8 - Компетентност ментора, задовољавају формалне услове за менторе (најмање пет научних радова из одговарајуће области студијског програма, објављених или прихваћених за објављивање у научним часописима категорисаним од стране министарства надлежног за науку у претходних десет година и

додатни услов везан за поље друштвено-хуманистичких наука). Проверени су спискова објављених радова наставника у табелама 9.8. (компетентност ментора).

Од осталих аката Прилози 9.2 до 9.11 омогућавају увид у неопходан формални оквир за успостављање и одржавање потребног нивоа квалитета наставника и сарадника.

Није уочен недостатак било којег акта, па се може констатовати да је испуњен стандард самовредновања - Стандард 7, Квалитет наставника и сарадника.

Потребан број квалитетних и компетентних наставника и ментора кључни је услов за оспособљавање студената докторских студија за самостални научни рад и исти је задовољен.

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 10: Организациона и материјална средства

Укупна површина објеката којим располаже Факултет је $7.502,57\text{m}^2$, који се користи за реализовање наставних активности (амфитеатар, учионице, вежбаонице, информатичке лабораторије), што је приложено у Табели 9.1. Објекат, као и све просторије, имају потребне грађевинске и употребне дозволе и задовољавају адекватне урбанистичке, техничко-технолошке и хигијенске услове. Укупан простор за извођење наставе на студијском програму и одговарајући лабораторијски простор неопходан за експериментални рад (Табела 10.2) износи $7.502,57\text{m}^2$, што по студенту представља $3,00\text{m}^2$ (укупан број студената је 2.495, од чега је 45 на овом студијском програму= 15×3) чиме је испуњен захтев Стандарда 10, односно обезбеђен одговарајући простор за извођење наставе са најмање 2m^2 простора по студенту када се настава изводи у две смене.

Факултет располаже одговарајућим радним простором и опремом за наставнике и сараднике. Видљиво из достављених доказа о власништву (Прилог 9.1), Извода из књиге инвентара - листи опреме (Прилога 9.2), Листа вредније опреме која се користи у наставном процесу у високошколској установи (Табела 9.2), Доказа о поседовању информационе технологије (Прилог о рачунарској опреми – кумулативни преглед основних средстава по контима), Листи опреме која се користи у научноистраживачком односно уметничкоистраживачком раду (Табела 10.1). Укупан број рачунара у рачунарским учионицама је 139.

Факултет има Библиотеку са читаоницом у два нивоа. Читаоница је савремено опремљена капацитета 155 места. Фонд Библиотеке Економског факултета има 55.402 библиотечке јединице. На бази Прилога о доступним базама података и библиотечким ресурсима (Прилог 10.3), библиотека поседује: 7.495 књига на српском језику, 1.123 књиге на страним језицима, 7.550 монографија на српском језику, 1.448 монографија на страним језицима, 6.482 уџбеника на српском језику, 1.155 уџбеника на страним језицима, 22.199 часописа на српском језику и 7.949 часописа на страним језицима. Листа уџбеника доступна студентима на студијском програму – достављена кроз Табелу 10 4. Листа уџбеника доступна студентима на докторским студијама - економске науке са 205 наведених наслова.

Расположиви библиотечки фонд, својим обимом, нивоом и структуром, обезбеђује значајну подршку квалитетном одвијању наставног процеса и научноистраживачког рада на Факултету. На Факултету је обезбеђен адекватан простор за рад административних служби.

Листа библиотечких јединица релевантних за докторске студије - економске науке је адекватна и броји 7.969 наслова (Табела 10.3). Листа уџбеника доступна студентима на

докторским студијама - економске науке је достављена, и броји 205 наслова (Табела 10.4). Покривеност обавезних предмета литературом (књигама, збиркама, практикумима., које се налазе у библиотеци или их има у продаји) је адекватна, доминирају књиге другог аутора и књиге на страном језику (Табела 10.5).

Према захтевима Стандарда, достављен је Списак издања Економског факултета у периоду 2012-2016 (Прилог 9.2), Преглед библиотечких јединица (Прилог 9.4), Правилник о издавачкој делатности (Прилог 9.9).

Надлежност и одговорност органа управљања и пословођења Факултета утврђени су Статутом Факултета. Остваривање права и заштита интереса студената у надлежности је Студентског парламента, чији је рад регулисан Статутом. Факултет спроводи анонимну анкету задовољства запослених (за 2013 и 2015 годину). Током 2014. и 2016. није била спровођена анкета. Извештај о самовредновању наводи да се резултати обављених анкета о задовољству запослених могу оценити као задовољавајући, осим у делу који се односи на међуљудске односе, посебно у анкети из 2015. године. У том контексту, Комисија за обезбеђење квалитета Економског факултета у Крагујевцу заузела је став да је потребно учинити напор да се подигне култура у међусобној комуникацији и унапређењу међуљудских односа.

На Факултету се спроводи анкета дипломираних студената, на основу које се може сагледати квалитет различитих аспеката рада Факултета (2013, 2014, 2015, 2016), Прилог 10.5 и Прилог 10.6.

У извештају о самовредновању је констатовано и да простор којим располаже Факултет задовољава потребе успешне реализације делатности Факултета, по обиму и структури. У том смислу су достављене Спецификација површине Економског факултета (Прилог 11.1) као и Спецификација опреме (Прилог 11.2)

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 11: Контрола квалитета

Факултет је увео систем обезбеђења квалитета поштујући јасно дефинисане стандарде квалитета и поступке за обезбеђење квалитета који омогућавају спровођење утврђене политике квалитета. Интегрални део овог система је и контрола квалитета студијског програма ДАС Економија. Провера квалитета студијског програма спроводи се редовно и систематично путем самовредновања (временски период за самовредновање износи највише три године), као и спољашњом провером квалитета (временски период за спољашњу проверу квалитета износи највише пет година).

Контрола квалитета студијског програма подразумева и предузимање мера за унапређење квалитета у следећим елементима: курикулум, настава, резултати научноистраживачког рада проистекли из докторских дисертација, квалитет научног рада наставника, испуњеност услова за ментора и ефикасност студија.

Факултет обезбеђује услове и инфраструктуру за редовно, систематско прикупљање и обраду података потребних за оцену квалитета наставних програма.

Наставно-научно веће образовало је посебно тело, Комисију за обезбеђење квалитета, (Табела 11.1. Листа чланова комисије организационих јединица задужених за квалитет) која броји 16 чланова и то: из реда наставника 6 чланова, сарадника 5 чланова, ненаставног особља 2 члана и студената 3 члана. На предлог Комисије, Наставно-научно веће Факултета усваја поступке везане за праћење, обезбеђење, унапређење и развој квалитета студијских програма, наставе и услова рада Факултета, у циљу реализације

стратегије обезбеђења квалитета и предузимања корективних мера за отклањање идентификованих неправилности и недостатака.

Наставно-научно веће Економског факултета у Крагујевцу изабрало је и Комисију за докторске студије Економског факултета у Крагујевцу. Задатак Комисије је да континуирано и систематично, у складу са стандардима и поступком за обезбеђење квалитета, прати квалитет реализације студијског програма докторских академских студија и да надлежним органима Факултета предлаже мере за унапређење квалитета у свим релевантним сегментима одвијања наставних и научноистраживачких активности на докторским академским студијама Факултета. У контроли квалитета студијског програма обезбеђена је активна улога студената и њихова оцена квалитета програма. У поступку самовредновања и оцене квалитета студијских програма, наставе и услова рада, организује се и спроводи анкетање студената након завршетка наставе у сваком семестру. Садржаји анкета, путем којих студенти оцењују квалитет наставног процеса, дефинисани су поступцима за обезбеђење квалитета. По спроведеном поступку провере квалитета, Комисија сачињава Извештај о самовредновању који усваја Наставно-научно веће Факултета. Студентски парламент може спровести независну анкету о квалитету свих релевантних процеса на Факултету.

Установа је приложила следећа документа везана за квалитет и контролу квалитета: Табела 11.1. Листа чланова комисије организационих јединица задужених за квалитет (комисије за квалитет,...); Прилог 11.1. Извештај о резултатима самовредновања високошколске установе; Прилог 11.2. Извештај о резултатима самовредновања датог студијског програма докторских студија; Прилог 11.3. Јавно публикован документ – Политика обезбеђења квалитета; Прилог 11.4. Правилник о уџбеницима; Прилог 11.5 Извод из Статута установе којим регулише оснивање и делокруг рада организационих јединица задужених за квалитет.

Захтеви стандарда су задовољени.

Стандард 12: Јавност у раду

Установа је доставила сву документацију прописану стандардом.

Прилог 12.1, тј. јавно доступни дигитални репозиторијум на сајту ВШУ потврђује да је установљен дигитални репозиторијум у којем се чувају електронске верзије одбрањених докторских дисертација.

Такође, на основу линкова из Прилога 12.1, на веб страници Установе се могу наћи извештаји за оцену и одбрану дисертација (са подацима о ментору и саставу комисије), као и подаци о научној заснованости теме и испуњености услова кандидата (са подацима о научним радовима кандидата).

Линк из Прилога 12.2 је основа за закључак да је Установа податке о менторима, заједно са подацима о њиховој компетентности и претходним менторствима, учинила јавно доступним на својој званичној веб страници.

ПРЕПОРУКЕ

- У наредном периоду радити на унапређењу силабуса студијског програма. Тако на пример, предмет Банкарски менаџмент би требало да буде изборни предмет на модулу Макроекономија, а неки други предмет, који више одговара називу модула,

обавезни. Увести неке теме из економетрије у оквиру предмета Методологија научног истраживања или увести Економетрију као посебан предмет. Увести Микроекономију као посебан предмет или увести неке микроекономске теме у оквиру предмета Анализа конкурентности.

- Прилагодити литературу на појединим предметима аналитичком нивоу који је потребан за докторске студије. Повући из употребе уџбенике који су изгубили на актуелности и заменити из одговарајућим новим уџбеницима. Континуирано повећавати библиотечки фонд. Интезивирати издавачку делатност повећањем мотивисаности наставника и сарадника да више публикују уџбеничку литературу.
- У циљу јачања квалитета докторских студија предлаже се Установи да уложи додатне напоре како би повећала број научноистраживачких пројеката, број наставног особља који ће бити ангажован на пројектима, као и број објављених радова категорије М20. Повећати сарадњу и са привредом.
- Препоручује се Установи да у следећи Извештај о самовредновању укључи податке о напредовању ментора.
- Установа треба да омогући наставном кадру још веће учешће у програмима мобилности, учешће на међународним конференцијама и сл. чиме би се додатно потврдило да наставни кадар адекватно влада страним језиком (односно енглеским језиком).
- Уравнотежити оптерећење наставника и сарадника.
- Наставити са редовним анкетањем студената о квалитету управљања Факултетом и квалитету ненаставне подршке. Унапређивати начине и политике за још већу заинтересованост студената за рад управљачког, наставног и ненаставног особља.
- Наставити са модалитетима инвестиционог улагања у побољшање услова рада (старост зграде и просторија итд). Обезбедити средства за решавање проблема енергетске ефикасности Факултета, извршити изолацију крова.

На основу свега напред наведеног и предлога Поткомисије, Комисија је на седници одржаној 22. 04. 2021. године једногласно донела Одлуку о акредитацији студијског програма **Докторске академске студије (ДАС) – Економија**, сагласно члану 21. став 1. тачка 1. Закона о високом образовању („Службени гласник РС” број 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019 и 6/2020 - др. закони), којим је прописано да Комисија одлучује о захтеву за акредитацију и спроводи поступак акредитације установа и студијских програма у области високог образовања.

Достављено:

- високошколској установи
- архиви

Председник Комисије

Проф. др Ана Шијачки

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 17 MAY 2021			
Орг. јед.	Б р о ј	Прилог	Време
-	1150	-	-